

szöveg nagy részében nem marad kétség a befogadoban afelől, hova kerülhetnének a szerzői szándékot közvetítő írásjelek (*Végállomás*). És írt versprózát, prózaverset, szabad verset is.

Az *Élőadás* című kötet meghatározó újdonsága a különböző szintű és retorizáltságú szövegek, szövegalkotási módok, formák és a történelmi, közgazdaságtudományi, politológiai gondolkodást és beszédmódot versben, versprózában, esszében érvényesítő szövegalkotás. Ezekben a művekben a szerző és a beszélő tapasztalata egybeesik. A szerző számára nem a primér természetes személyes tudás a döntő, hanem a történelemből, művészettörténetből, napjaink tapasztalatából megszerzhető ismeretek (*Sors: kapu és oltár*), napjaink technikai újdonságaiból levonható, az ember sokszoros kiszolgáltatottságát szavakba foglaló tudás (*Drasztikus változások*). Még fontosabb a tudományokkal behatóan foglalkozó közgazdász gondolkodásmódja, ami nemcsak „belefér” az irodalmi szövegbe, hanem a konvencionálisnál kétségbe ejtőbb helyzetbe állítja a vershőst (*Alexis de Tocquille, ha ma élne ...*). A közgondolkodói és szépírói beszédmód egymás mellettisége, egymásba átfolyása, esetleges ütközése még érdekesebb az olyan szövegekben, amelyekben a könyv megjelenésének ideje, a 2010. év kifejezései bukkannak fel. Szó van itt „konvergencia program”-ról, „liberális nevelés”-ről (*Konvenciók hálója, Liberal Club, London, Tűnődés, Időjárás*), az APEH-ről (*Illúziók*), „legitimációs deficit”-ről (*És az angyal így szólt*). Ezek a szövegdarabok nem teszik irodalmiatlanná a művet. Egyrészt a kontextus a kultúra legmagasabb régióiban tartja őket: a görögök, a rómaiak, az egyiptomiak világában, Haydn, Godard, Pasolini, a Biblia, a Szent Márk templom és Shakespeare szellemi vonzásában. Másrészt nem válik soha uralkodóvá a közgazdasági-politikai beszédmódban a reménytelenség szólama. *Az idő rétegei* című versben az emberi élet, ha a kérdés formájában is, de a transzcendens távlat lesz a meghatározó.

A vers és a világ harcából az első kerül ki diadalmasan. Mindenféle „digitalizálás”, „printelés” ellenére a „vers vers marad” (*Realizmus*); a *Portugál* szerzője több, mint Eusebio, Pelé, Rivolino. „Az idő [ugyan] történelmet gyárt ma is”, „Haydn zenéjétől [azonban] az ég [ma is] meghasad”.

És ez a fontos.

Sipos Lajos

Utazás a magyar mélylélekbe

Báger Gusztáv:
Hidegfront,
Tiszatáj könyvek,
Szeged, 2009.

A költő mindig önmagának áll modellt. A lírikus nyíltan vetközteti le lelkét az olvasó előtt. Báger Gusztáv kitárlukozása nem szemérmelenség, hanem szépség. Költőként nem annyira élvezője, inkább szemlélője az életnek.

Nem a színpadon jelenik meg, mint a színész, hanem a karzatról kommentálja az élet játékát. Báger Gusztáv rácsodálkozik a körülötte lévő, mások számára hétköznapi és banális dolgokra. Új nézőpontból, mohó kíváncsisággal és mélységes meglepetéssel szemléli azt, ami körülötte végbemeleg. Életét a közgazdaság és a költészet kettőssége határozza meg, hiszen elismert pénzügyi szakember, közgazdász, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem professzora. Alkotásaiból kitűnik, hogy nem csak számok nyelvén írható le a világ. Versírói magatartását jelentős mértékben meghatározza a groteszk iránti fogékonyság, a tudományok iránti nem mindennapi affinitás.

A 80. ünnepi könyvhétre jelent meg *Hidegfront* című kötete. Előző könyvének (*Míg leírom, felébred*) gazdagabb a tematikája, hiszen az ottani hattal szemben e művében nyolc csokorba szedte Báger Gusztáv a verseit.

A „klasszikus” és a „modern” közötti hajszálvékony mezsgyén jár, aki ezt a könyvet forgatja. 2009-es kötetében a válsággal foglalkozó írásait gyűjtötte össze. Az ember és ember, ember és állam, állam és világ közötti viszony lehetőségeit vonultatja fel verseiben. A válsággal folyamatosan foglalkozik, és nemcsak a „profán” világban, hanem a költészet eszközeivel: alakzataival, toposzaival keresi a probléma feloldását. Az első ciklus a *Panaszmentes övezet*, ahol a nagy példaképnek, T. D.-nek íródott egy hosszú elégia, a *Sorolások*. Előtte pedig a moszkvai és budapesti emlékek ihletései. Báger Gusztáv hasonlóan Krúdyhoz, minden negatívuma ellenére szereti a fővárost, ugyanis élhető, színes forgataga feledteti

tragikus lepusztultságát. A ciklus legmarkánsabb gondolatát a lakás helyiségeinek leírásakor olvashatjuk, a költő a legeldugottabb helyeken is megtalálja a témát. „A penészes pöszméte és tsa. / Jó regény, Goncourt-díjasnak tűnhet itt / meg a bealgasodott szörpök / rongyok kardigánok a partvison / de szavam ne felejtsem / JÓ AZ ÉLET” – szól a *Fürdőszoba* című költeményében. Az egész kötetre jellemző, hogy az alkotó folyamatosan vitában áll önmagával, meditatív belső monológokat mond. Verseiben erősen érzékivé teszi a fogalmakat, ugyanakkor racionalizálja a költői képet is.

Memoriter helyett címmel ír filozofikus ódát a szótárhoz, hiszen a szavak a költészet építőkövei: „A szótár egy vers. Kész remek.” Összeköti a verseket a rácsodálkozás és az öröm. Az *Olimpia* olyan darab, amely felejthetetlen képeivel mozgásba hozza a befogadó fantáziáját: „A székre dobott csikos nadrág éjjel / száz méter mellett Európa csúcsot úszott / a trikóm az atléta gátfutásban lett bajnok / frenetikusán vette a lavórt mint akadályt / a varrógépen is átszökött majd a kaktuszon / az akvárium felett tapsolt / a kád felett szaltózott és úgy vágódott a célba / mintha a mosógépbe indult volna ázni”. E felsorolásos versek mellett találhatunk látomásos alkotást is, vagy épp olyat, amely a költő édesanyjának állít emléket. A világos kifejezésmód és az elmélyült gondolatiság kettősségét nevezhetjük költészete sajátjának. Erre példa a hatodik kötet emlékezetes verse, a *Kezdések*: „megint a szemed nézem, néha nyitva hagyod, amikor álmodsz, néha kibukik a szembogaradon valami fény, árnyékba csomagolva, mint a hold, mint egy aranyrög a tenger közepén. Lágy kenyér a hallgatás éjszaka, az elme pihen, a szemhéj alatt elernyed a szemgolyó, a pillanatok összetorlódnak, sorban állnak a tudat ajtaja előtt”.

Báger kijelenti, hogy „az ige és a vallás kettő”. A kinyilatkoztatásból elnyert ige az, amelyet bemutat jelen kötetében. Viszont ez a kinyilatkoztatás nem egyértelmű. Mindenkinek magának kell megtalálnia a versek által az ige igazát. Alkotásaiban felsejlik a

nemlét felé tűnődés élménye. Nem cinizmusallal tekint a jövőbe, az elmúlás utánra, hanem Isten bárányának diadalára összpontosít.

A *Gyomorország* ciklusban találkozunk azokkal a szörnyűséggel, amelyek miatt keserű és nehéz az életünk. „Kidobták a fürdővízzel együtt a gyereket, / a babonák letiltásával együtt, ami helyes volt, /számúzték az igaz Isten tiszteletét is / a tudomány tették vallássá” – szól a *Helyzetjelentés* panasza. A *Válság-show*, a *Tanítás*, a *Névtelen falánk* *találkozója* című költemények világképe megmutatja a világban, hogy mely dolgokon illene változtatni. Báger Gusztáv üzen olvasóinak, hogy a mai költő is foglalkozik a világ és a haza ügyeivel, problémáival. Az utat tévesztett embereknek nyújt fogódzót, hiszen minden szétesőben van körülötünk. Ezt támasztják alá a versek címei: *Késdobáló*, *Végkiárusítás*, *Végítélet* és a kötet cím, a *Hidegfront* is. A kötet hangvételéből azonban kitűnik, hogy a szerző reménykedik a nem is oly távoli fellelkezésben. Ebben a művében is fellelhetők a Bágerre oly jellemző csiszolt metaforák, amelyek végtelen mélységű mozaiklapocskákként kohéziós egységgé forrnak össze ebben a műben is.

Tandori Dezső írta róla egyik művében: „Báger az érzékeny, érzékletes gondolatisággal rácsodálkozó, filozóf-gazdaságtudó gyermek, a költészetnek megörülő felnőtt és annyi X-es ismeretlenséggel teli...” Báger Gusztáv bravúrosan jeleníti meg műveiben a közgazdász gondolatmorzsáit. Ezzel azonban nem írja ki magát az irodalmi világból (szövegből), inkább egyedivé válik, ugyanakkor harmonikussá is, hiszen a „két én” plusz értelmet ad a szövegnek. Az egymás mellett létező két beszédmód akkor kerül igazán középpontba, amikor a mai kor kifejezései jelennek meg. Olyan szavakat használ, mint az „APEH”, illetve a „legitimációs deficit”.

Művészetével kísérletekre sarkall, új utakra vezet. A *Hidegfront* utazás a magyar mélylélekbe...

Takács Tamás